

DIE VERGESTALTING VAN TYD IN DIE
AFRIKAANSE EN NEDERLANDSE DRAMA
NA SESTIG

Martha H.S. Britz

Proefskrif voorgelê ter gedeeltelike nakoming
van die vereistes van die graad
D. Litt. (Afrikaans-Nederlands)
aan die
Potchefstroomse Universiteit
vir
Christelike Hoër Onderwys

Promotor: Prof. M.C.A. Seyffert

Medepromotor: Prof. J. van der Elst

Junie 1984

INHOUDSOPGAWE

1. PROBLEEMSTELLING	1
2. DIE SPEL VAN TYD AS STRUKTUURKOMPONENT IN DIE DRAMA DEUR DIE EEU	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Die klassieke tragedie	9
2.3 Middeleeue	15
2.4 Renaissance	22
2.4.1 Renaissance in Italië	24
2.4.1.1 Hoftoneel	25
2.4.1.2 Latynse skool drama of Commedia Erudita	25
2.4.1.3 Commedia dell'arte	26
2.4.2 Renaissance in Spanje	26
2.4.3 Renaissance in Engeland	27
2.4.4 Renaissance in Nederland	29
2.5 Klassisisme	31
2.6 Romantiek	33
2.6.1 Romantiek in Duitsland	33
2.6.2 Romantiek in Frankryk	35
2.6.2.1 Melodrama	35
2.6.3 Romantiek in Nederland	36
2.7 Nuwe Drama	36
2.7.1 1875-1940	36
2.7.1.1 Naturalisme	36
2.7.1.1.1 Naturalisme in Nederland	39
2.7.1.2 Epiese Teater	40
2.7.2 Naoorlogse drama	41

2.7.3	Sedert Sestig	48
2.7.3.1	Tendense van die Nuwe Drama in Nederland	51
2.7.3.2	Die tydsontwikkeling in die Afrikaanse drama sedert Sestig	55
2.8	Samevatting van die tydsontwikkeling deur die eeue	60
3.	TYD EN LITERÊRE KONTEKS	63
3.1	Uitsprake oor tyd	63
3.2	Tydsvorme	72
3.3	Speeltyd teenoor gespeelde tyd	74
3.4	Tydsdimensies	82
3.5	Tydfrekwensie	87
3.5.1	Volgorde	87
3.5.2	Duur	92
3.5.3	Tempo	100
3.5.4	Ewigheid en dood	104
4.	TYDKATEGORIEË SOOS DIT IN DIE DRAMA GEMANIFES- TEER WORD	117
4.1	Inleiding	117
4.2	Objektiewe tyd	118
4.2.1	Chronologiese tyd	120
4.2.2	Achronologiese tyd	127
4.3	Subjektiewe tyd	132
4.3.1	Die flits	135
4.3.2	Tydstoornis	140
4.3.2.1	Stilstand in die tyd	140
4.3.2.2	Beweging teen die gang van die tyd	141
4.3.2.3	Omkering van die tyd	143

4.3.3	Die bewussynstroom	143
4.4	Historiese tyd	146
4.4.1	Die oerverlede	148
4.4.2	Die verre verlede	150
4.4.3	Die nabye verlede	153
4.4.4	Die hede	157
4.5	Prospektiewe en retrospektiewe tyd	158
4.6	Tyd as tema	162
4.7	Samevatting	163
5.	TYD AS STRUKTUURKOMPONENT IN DIE DRAMA	166
5.1	Tyd as struktuurkomponent in die eksperimentele drama <u>Kanna hy kô hystoe</u> van Adam Small	166
5.1.1	Inleiding	166
5.1.2	Tyd en tema	166
5.1.3	Tyd en ruimte	171
5.1.4	Dramatis personae	175
5.1.4.1	Tyd en personae	176
5.1.4.1.1	Kanna	176
5.1.4.1.2	Makiet	179
5.1.4.1.3	Kietie en Diekie	180
5.1.4.1.4	Roeslyn en haar kinders	180
5.1.5	Tyd en gebeure	181
5.1.6	Tyd en taal	184
5.1.7	Perspektief	186
5.1.8	Komposisie	187
5.1.9	Middele	190
5.1.10	Gevolgtrekking	193

5.2	Tyd as struktuurkomponent in <u>Vrydag</u> van Hugo Claus	195
5.2.1	Inleiding	195
5.2.2	Tyd	195
5.2.3	Tyd en tema	196
5.2.4	Tyd en ruimte	203
5.2.5	Tyd en karakters	203
	5.2.5.1 Georges	208
	5.2.5.2 Jeanne	210
	5.2.5.3 Christiane	212
	5.2.5.4 Erik	214
5.2.6	Tyd en gebeure	216
5.2.7	Tyd en taal	222
5.2.8	Perspektief	223
5.2.9	Komposisie	226
	5.2.9.1 Komposisionele middele	227
5.2.10	Gevolgtrekking	230
5.3	Die radiodrama: <u>‘n Stasie in die niet</u> van Chris Barnard as ‘n spel in die tyd	232
5.3.1	Inleiding	232
5.3.2	Tyd en tema	233
5.3.3	Tyd en ruimte	241
5.3.4	Tyd en karakters	243
	5.3.4.1 Hy	244
	5.3.4.2 Sy	248
	5.3.4.3 Rosa	249
	5.3.4.4 Die kind	249
5.3.5	Tyd en gebeure	250
5.3.6	Taalmanifestasies	257
	5.3.6.1 Tyd en taal	258

5.3.7	Bou	261
5.3.8	Komposisionele middele	262
5.3.9	Absurde trekke	265
5.3.10	Gevolgtrekking	267
5.4	Die televisiedrama: die spel van tyd in Chris Barnard se <u>Piet-my-vrou</u>	268
5.4.1	Inleiding	268
5.4.2	Tema	270
5.4.3	Tydruimte	273
5.4.4	Tyd en karakters	276
5.4.5	Slotsom	280
6.	BESLUIT	283
7.	ABSTRACT	292
8.	BIBLIOGRAFIE	298
8.1	Primêre bronne	298
8.2	Sekondêre bronne	298
9.	NAWOORD	331

Alles het sy bepaalde uur en vir elke
saak onder die hemel is daar 'n tyd:
'n tyd om gebore te word en 'n tyd om
te sterwe...

(Prediker 3 : 1, 2)